

'Van Wagner' lijkt niet voor onze oren bestemd en in 'Herinneringen van een valk' zijn de dansers wel heel erg stijf

Neemt theatermaker Jan Ritsema het publiek bij de neus of is hij juist integer?

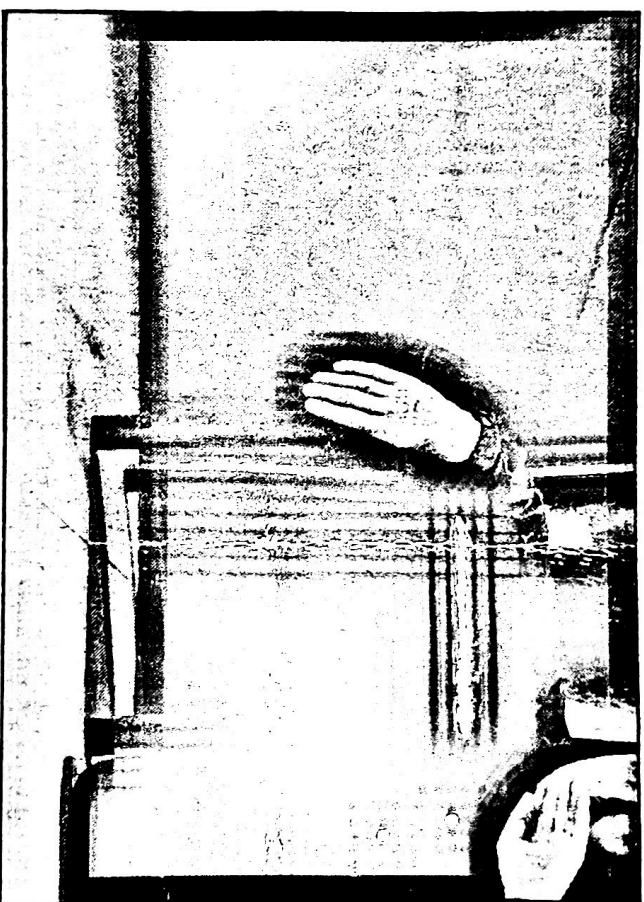
Gerben Hellinga

Twee dames en twee heren hebben zich zo met Richard Wagner geïdentificeerd dat ze data en feityes uit zijn leven van buiten hebben geleerd. Gezamenlijk nemen ze, chronologisch, zijn leven door. Ze zitten en staan op een rijtje naast elkaar, met hun gezichten naar het publiek, en vullen elkaar aan, terwijl ze zijn leven vertellen. *Van Wagner* heet de voorstelling, Jan Ritsema is de maker.

Er klinkt eerbied in de stemmen van het timide viertal door, terwijl ze hun kennis over het kleurrijke leven van deze merkwaardige man repeleeren. Het lijkt wel of wat ze zeggen niet voor onze oren bestemd is, want ze spreken zo zacht, dat het publiek zich tot het uiterste moet inspannen om het te kunnen verstaan.

Het heeft iets van een ritueel, een invocaatie. Dit is toneel voor ingewijden en adepten; een niet voorbereide theaterbezoeker vertrekt in de pauze. Om dit te kunnen waarden moet je waarschijnlijk Jan Ritsema's andere voorstellingen gezien hebben.

Zoals veel werk van moderne kunstenaars kan deze voorstelling niet op etgen benen staan en ze gaat dan ook vergezeld van een fraai drukwerkje met alle plakjes die je tijdens het luisteren hebt gemist, maar zonder de tekst die je nog eens had willen nalezen. Voor mij

was het mijn eerste Ritsema. Ik vond het nogal curieus en vroeg me na afloop of hij integer is of een *Hochstapler* die de theaterwereld en het publiek bij de neus neemt.

Tegelijk met deze voorstelling in het Shafy Theater werd in Frascati Ritsema's voorstelling *Herinneringen van een valk* opgevoerd, die al enige tijd geleden in première ging. Hier werkte hij met dansers die hij liet improviseren, waarbij hij een voorstelling componeerde. Het publiek ziet vijf dansers - vier vrouwen, één man - rondscharrelen in

Scène uit *Van Wagner*
(Foto: Herman Sorgeloos)

een gelambrizeerde ruimte, terwijl op de achtergrond een band met een collage van muziek en geluiden meeloopt. De dansers zijn opvallend stijf, ze doen van tevoren vast geen warming-up, maar dat is ook niet nodig want er wordt niet gedanst. Ze rommelen maar wat. Ze lijken te wachten op iets of iemand. Veelal zijn ze met zichzelf bezig. Af en toe vindt er een interactie plaats,

maar ook dan gebeurt er weinig. Dan doen ze wat je dansers vaak ziet doen, aan elkaar fruntniken en een beetje over elkaar heen klimmen of rollen, maar het eigenlijke dansen laten ze achterwege. Soms maken ze even een paar pasjes, maar dan houden ze er meteen weer mee op, alsof ze voelen dat ze niet in vorm zijn. Er is geen humor, geen romantheek, geen spanning. Als Ritsema inderdaad heeft geregistreerd wat hij op de repetities zag, dan trof hij een wel bijzonder getrusteerd groepje aan, zonder de ambitie of genoege techniek om er iets van te maken. Maar het publiek, dat hooiczakelijk uit gesolgneerde jongelui bestond leek het gebodene wel te waarderen. Ze keken geboeid en applaudisseerden verkwikt. Er was niets gebeurd en toch waren ze content. Het thema leek verveling te zijn. Kon het zijn dat ze er zichzelf in herkennen? Was dit een weergave van het contemporaine levensgevoel?

Na deze voorstelling werd mij iets anders wel duidelijker. In de jaren vijftig las je Sartre, in de jaren zestig ging je naar India, in de jaren zeventig trainde je lichaam en geest, in de jaren tachtig ging je theater maken.

In het door vakmensen gedomineerde tongelwereldje kwamen idealistische theatermakers voor wie het proces belangrijker was dan het succes. Ritsema is geen *Hochstapler*, maar juist bijzonder integer. Hij is een fundamentalist die in deze twee voorstellingen zuiverheid nastreeft. Het is zijn artistieke rechtchapheid die ze zo saai maakt. ■